

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
« 4 » лютого 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
РОЗВИТКУ ДИТИНИ»

для аспірантів

спеціальності 012 Дошкільна освіта

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Дошкільна освіта»

Київ – 2022

Розробники:

Савченко Юрій Юрійович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту

Викладачі:

Савченко Юрій Юрійович, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти
Протокол № 1 від 05. 01. 2022 р.

Завідувач кафедри Олена ПОЛОВІНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Дошкільна освіта»

«05» 01. 2022 р.

Гарант освітньо-наукової програми Тетяна ПОНОМАРЕНКО

Робочу програму перевірено

« 05 » 01 2022 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формою навчання	
	денна	заочна
ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ		
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Рік навчання	2	2
Семестр	4	4
Кількість змістових модулів із розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	32	16
Модульний контроль	8	-
Самостійна робота	80	104
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» професійних компетенцій, вивчення психолого-педагогічних аспектів проблеми розвитку дитини дошкільного віку, технології психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини у закладах дошкільної освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

- Формувати базовий понятійний апарат, необхідний для вивчення теоретичних основ психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в ЗДО.
- Ознайомити здобувачів з психолого-педагогічною сутністю розвитку дошкільників, особливостями їх розвитку на різних етапах дошкільного дитинства, зі специфікою навчання і виховання дітей у сім'ї та освітніх закладах.
- Ознайомити здобувачів з прийомами, методами роботи з дітьми дошкільного віку, з особливостями організації процесу їх психолого-педагогічного супроводу, його етапами, технологіями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Технології психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини» відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються:

- *інтегральна компетентність*: здатність до наукового пошуку, організації та проведення наукових досліджень з метою розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері дошкільної освіти;
- *фахові компетентності*:

ФК 4. Здатність критично мислити, визначати та оцінювати актуальні проблеми дошкільної освіти, проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм збору та аналізу результатів експериментальної роботи; будувати траєкторію власного розвитку та суб'єктів освітнього процесу; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному дослідженні, готувати рекомендації для прийняття управлінських рішень та педагогічного проектування.

ФК 7. Здатність до диференціації та самостійної постановки завдань педагогічної діяльності в системі дошкільної освіти відповідно її ключових суб'єктів і змісту, видів та напрямів у контексті запитів соціуму, інтересів та потреб особистості.

3. Результати навчання за дисципліною:

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Технології психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини» здобувач наукового ступеня доктора філософії має досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 12. Володіє знаннями про закономірності філогенезу та онтогенезу на етапі дошкільного дитинства; про особливості психофізіологічного розвитку дитини раннього та дошкільного віку; вміє визначати рівень психічного розвитку дитини за допомогою діагностичних методів; інтерпретує і використовує методики та освітні технології, що забезпечують різнобічний розвиток дитини; творчо застосовує передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності; дотримується етичних принципів роботи в системі «людина-людина», виявляє емпатію, повагу до індивідуальних особливостей дитини.

ПРН 13. Здатен до аналізу, реалізації, вдосконалення вимог освітніх стандартів у галузі дошкільної освіти шляхом проведення дослідження різних аспектів діяльності дітей та педагогів у дошкільних закладах; створення методичного забезпечення освітнього процесу закладу дошкільної освіти, організації різних форм методичної роботи, аналізу й розповсюдження передового педагогічного досвіду, аналізу та планування освітньої діяльності з використанням альтернативних педагогічних технологій; застосування методів психолого-педагогічного дослідження в практиці дошкільної освіти.

4. Структура навчальної дисципліни
Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна		Самостійна
		Лекції	Семінари	
Змістовий модуль I. Психолого-педагогічні особливості розвитку дитини дошкільного віку.				
Тема 1. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми.	26	4	2	20
Модульний контроль	2			
Разом	28	4	2	20
Змістовий модуль II. Психолого-педагогічні чинники розвитку дошкільника.				
Тема 2. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки.	21	4	2	15
Модульний контроль	2			
Разом	23	4	2	15
Змістовий модуль III. Психолого-педагогічна готовність до навчання.				
Тема 3. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі.	23	4	4	15
Модульний контроль	2			
Разом	25	4	4	15
Змістовий модуль IV. Психолого-педагогічні особливості виховного впливу на особистість.				
Тема 4. Психологічні особливості виховного впливу ЗДО та сім'ї на розвиток особистості дитини.	21	4	2	15
Тема 5. Психологічна характеристика особистості вихователя закладу дошкільної освіти.	21	4	2	15
Модульний контроль	2			
Разом	44	8	4	30
Усього	120	20	12	80

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна		Самостійна
		Лекції	Семінари	
Змістовий модуль I. Психолого-педагогічні особливості розвитку дитини дошкільного віку.				
Тема 1. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми.	30	2	2	26
Разом	30	2	2	26
Змістовий модуль II. Психолого-педагогічні чинники розвитку дошкільника.				
Тема 2. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки.	26	2	2	22
Разом	26	2	2	22
Змістовий модуль III. Психолого-педагогічна готовність до навчання.				
Тема 3. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі.	21	2	2	17
Разом	21	2	2	17
Змістовий модуль IV. Психолого-педагогічні особливості виховного впливу на особистість.				
Тема 4. Психологічні особливості виховного впливу ЗДО та сім'ї на розвиток особистості дитини.	19		2	17
Тема 5. Психологічна характеристика особистості вихователя закладу дошкільної освіти.	24	2		22
Разом	43	2	2	39
Усього	120	8	8	104

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лекція 1. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми

Поняття «розвиток» у педагогічній психології. Психічний розвиток дитини в онтогенезі та його загальні закономірності. Необхідність знань вікових та психологічних особливостей дитини для педагога. Основні напрямки та теорії психічного розвитку людини (ендогенні, екзогенні, психоаналітичні, когнітивні, екологічні). Практичне застосування теорій психічного розвитку у педагогічній роботі з дітьми. Культурно-історична концепція психічного розвитку Л.С. Виготського та її значення для педагогічної роботи.

Основні поняття теми: розвиток, ріст, дозрівання, психічний розвиток, психічні функції, закономірності психічного розвитку, адаптація, соціальна ситуація розвитку, новоутворення, стабільні періоди, критичні періоди, провідна діяльність, зона актуального розвитку, зона найближчого розвитку.

Література основна: 1-5

Література додаткова: 2, 5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Лекція 2. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки

Єдність розвивальних та навчальних впливів на дітей дошкільного віку. Порівняльна характеристика понять «научіння», «учіння» та «навчання». Психологічна характеристика поняття «научіння». Види та рівні научіння. Психологічні механізми учіння та научіння. Чинники, що впливають на ефективність навчальних впливів на дошкільників. Залежність навчальних впливів від основних вікових та індивідуальних закономірностей розвитку психічних процесів дитини. Психологічні прийоми розвитку психічних процесів у дітей. Психологічна характеристика дитячої гри. Гра як психологічна основа формування змісту навчання в дошкільному віці.

Основні поняття теми: научіння, імпринтинг, умовно-рефлекторне, оперантне, вербальне научіння, учіння, навчання, довільність, психічні процеси, увага, сенсорний розвиток, мислення, уява, пам'ять, провідна діяльність, гра.

Література основна: 2, 3, 5

Література додаткова: 3, 4, 5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО НАВЧАННЯ

Лекція 3. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі

Психологічні передумови формування у дітей уміння вчитися. Складові та критерії психологічної готовності дитини до школи. Криза 6-7 років: симптоматика, новоутворення, причини появи, особливості перебігу, будова. Роль вихователя у підготовці дошкільника до оволодіння учбовою діяльністю. Психологічні особливості та умови ефективної мотивації старших дошкільників до майбутнього навчання в школі. Проблема адаптації дітей до школи. Психологічні основи роботи зі старшими дошкільниками щодо запобігання адаптаційних проблем при переході до шкільного навчання.

Основні поняття теми: інтелектуальна готовність, особистісна готовність, мотивація, соціально-психологічна готовність, емоційно-вольова готовність, криза 6-7 років, новоутворення, психологічна готовність до школи, адаптація, проблеми адаптації до школи.

Література основна: 2, 3, 5

Література додаткова: 3, 4, 5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІСТЬ

Лекція 4. Психологічні особливості виховного впливу ЗДО та сім'ї на розвиток особистості дитини

Психологічна характеристика процесу виховання. Виховання як процес формування мотивів і форм поведінки дитини. Спрямованість особистості та її види. Рівні морального розвитку. Моральне виховання у дошкільному віці. Методи, форми та психологічні умови виховання дітей дошкільного віку. Критерії та показники вихованості дітей. Необхідність врахування вікових особливостей та закономірностей особистісного розвитку при здійсненні виховних впливів на дошкільника. Основні завдання виховання у кожному віковому періоді дошкільного дитинства.

Основні поняття теми: виховання, цінності, переконання, соціальні установки, спрямованість особистості, наслідування, переконування, навіювання.

Література основна: 1, 2, 3, 5

Література додаткова: 2, 3, 5

Лекція 5. Психологічна характеристика особистості вихователя закладу дошкільної освіти

Поняття психологічної культури педагога. Психологічна грамотність і психологічна компетентність. Психологічна структура особистості людини. Психологічні вимоги до особистісних і професійних якостей педагога. Спрямованість особистості педагога та мотивація до педагогічної діяльності. Придатність, готовність та

включеність як складові відповідності педагога професійній діяльності. Індивідуальні стилі педагогічної діяльності.

Основні поняття теми: педагогічна культура, психологічна культура, психологічна грамотність, психологічна компетентність, готовність до педагогічної діяльності, включеність у педагогічну діяльність, психофізіологічні властивості, особистісні якості, стиль педагогічної діяльності.

Література основна: 1, 2, 4, 5

Література додаткова: 3, 4, 5

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Денна форма навчання

Види діяльності аспіранта	К-сть балів за одиницю	Модуль	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	10	10
Відвідування семінарських занять	1	6	6
Робота на семінарському занятті	10	6	60
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Модульний контроль	25	4	100
Разом			201
Максимальна кількість балів: 201			
Розрахунок коефіцієнта: $201 : 100 = 2,01$			

Заочна форма навчання

Види діяльності аспіранта	К-сть балів за одиницю	Модуль	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4
Відвідування семінарських занять	1	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25
Разом			73
Максимальна кількість балів: 73			
Розрахунок коефіцієнта: $100 : 73 = 1,37$			

**6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання
(денна / заочна форми навчання)**

№	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності	Кількість балів
1	Виконання індивідуальних завдань: - Ознайомитись з теоріями психічного розвитку дитини Ж. Піаже та Е. Еріксона, виокремити основні їх положення, що мають значення для педагогічної практики;	20/26	Доповідь	5
2	- Переглянути літературу з вікової психології з метою актуалізації необхідних педагогу знань щодо особливостей психічного розвитку дітей на кожному віковому етапі дошкільного дитинства;	15/22	Реферат	5
3	- Підібрати основні психодіагностичні методики, які можуть допомогти вихователю визначити рівень сформованості психологічної готовності дітей до школи;	15/17	Презентація	5
4	- Опрацювати психологічну літературу з проблем психології виховання дошкільників з порушеннями у поведінці (тривожні, гіперактивні, агресивні діти).	15/17	Доповідь	5
5	- Підготувати презентацію на тему: «Спрямованість особистості педагога та мотивація до педагогічної діяльності».	15/22	Презентація	5
	Разом	80/104		25

6.3. Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
Повнота розкриття теми	- тема розкрита повністю	1
	- часткове розкриття теми	0,5
	- виконане завдання не відповідає темі	0
Логіка викладу інформації	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
Креативність	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
Культура змістового наповнення відповідей	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Всього		5 балів

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі комп'ютерного тестування, що охоплює 25 питань з таких категорій, як: аналіз, синтез, використання, знання, оцінювання, розуміння. Тривалість проведення модульного контролю: 60 хв. Максимальна кількість балів: 25 балів. Критерії оцінювання: кожне питання оцінюється в 1 бал.

6.5. Форми семестрового контролю

Семестрове оцінювання здійснюється у формі заліку за усіма темами навчальної дисципліни «Технології психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини».

6.5. Шкала відповідності оцінок за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7 Рекомендовані джерела.

Основні:

1. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. / В.М.Поліщук. – 4-те вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2019. – 352 с.
2. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. – К.: Академ-видав, 2015. - 432 с.
3. Т. Дуткевич Дитяча психологія: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 424 с.
4. Василенко Л., Савчин М. Вікова психологія: навч. посіб. – К.: Академія, 2017. – 368 с.
5. Т. Дуткевич Дитяча розвивально-корекційна психологія: навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 304 с.

Додаткові:

1. Дуткевич Т. Теорія і практика розвивально-корекційної роботи психолога. – К.: КНТ, 2017. – 266 с.

2. Вікова психологія: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів / К. В. Дубініна ; Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. - Київ : Слово, 2017. - 176 с.

3. Психологія сім'ї: підручник / Поліщук В. М., Поліщук С. А., Савченко Ю. Ю., Ільїна Н.М., Мисник С.О., Рябко Ю.В., Шейко Г.Д. ; Суми: Університетська книга, 2021. - 240 с..

4. Електронний репозиторій КУБГ - <http://elib.kubg.edu.ua/>

5. Інституційний репозиторій КУБГ - <http://elibrary.kubg.edu.ua/>

Плани семінарських занять

Семінарське заняття 1. Загальні закономірності психічного розвитку та їх врахування у педагогічній роботі з дітьми

План

1. Приклади кількісних і якісних змін у розвитку людини.
 2. Характеристика загальних закономірностей психічного розвитку людини в онтогенезі.
 3. Для чого вихователю необхідні знання закономірностей психічного розвитку дітей?
 4. Основні напрямки у трактуванні рушійних сил психічного розвитку людини.
 5. Як повинен розглядатися психічний розвиток людини згідно Л.С. Виготському?
 6. Які дві сплетені лінії у психічному розвитку дитини пропонував розрізняти Л.С. Виготський?
 7. Характеристика основних понять, які ввів у психологію Л.С. Виготський.
- Література основна: 1-5
Література додаткова: 2, 5

Семінарське заняття 2. Психологічні особливості розвивальних та навчальних впливів педагога на дітей у дошкільні роки

План

1. Яка основна відмінність між поняттями «научіння» та «учіння»?
 2. Які види научіння є характерними тільки для людини?
 3. Аналіз основних законів научіння Е. Торндайка з погляду їх врахування у педагогічній роботі з дітьми дошкільного віку.
 4. Новоутворенням якого віку є довольність психічних процесів у дітей?
 5. На що спрямовані навчальні впливи педагога у дошкільному віці?
 6. Чи може розвиток психічних процесів у дошкільному дитинстві відбуватися стихійно, без керування з боку педагогів?
 7. Які види ігор є основними у дошкільному віці?
- Література основна: 2, 3, 5
Література додаткова: 3, 4, 5

Семінарське заняття 3. Своєрідність психологічної підготовки дошкільника до майбутнього навчання в школі

План

1. Які протиріччя у соціальній ситуації розвитку свідчать про формування психологічної готовності до шкільного навчання?
2. У якій діяльності виникають передумови психологічної готовності до шкільного навчання?
3. Із чим пов'язують вчені кризу 6-7 років?
4. Основні компоненти психологічної готовності дитини до школи.
5. Якими особливостями характеризуються неготові до шкільного навчання діти?
6. Чи доцільно у старшому дошкільному віці починати вчити дитину писати і читати? Поясніть свою думку.
7. На що мають бути спрямовані впливи вихователя під час психологічної підготовки старших дошкільників до майбутнього навчання в школі?

Література основна: 1, 2, 3

Література додаткова: 2

Семінарське заняття 4. Психологічні особливості виховного впливу ЗДО та сім'ї на розвиток особистості дитини

План

1. У чому полягає психологічна сутність процесу виховання?
2. Які виділяють основні види спрямованості особистості людини?
3. Чому у процесі виховання дітей обов'язково необхідно забезпечувати прояви їх власної активності?
4. Що є основним у вихованні дитини немовлячого віку?
5. На які психологічні новоутворення можна опиратися при вихованні дітей дошкільного віку?
6. Чому деякі діти поведуть себе відповідно до моральних норм при спілкуванні з одними людьми (наприклад, з вихователями в садочку), а з іншими – ні (наприклад, з батьками вдома)?

Література основна: 1, 2, 4, 5

Література додаткова: 3, 4, 5

Семінарське заняття 5. Психологічна характеристика особистості вихователя дошкільного закладу

План

1. У чому основна відмінність психологічної культури людини від педагогічної?
2. Яка спрямованість особистості має бути притаманна вихователю дошкільного закладу?

3. Що відрізняє професію типу «людина - людина» від професій інших типів?
4. Якою буває мотивація до педагогічної діяльності?
5. Чи може педагог з меланхолічним типом темпераменту бути ефективним?

Поясніть свою думку.

6. Який стиль педагогічної діяльності є найбільш ефективним у роботі з дітьми дошкільного віку? Чому?

Література основна: 1, 2, 4, 5

Література додаткова: 3, 4, 5